

**Rechtbank Amsterdam (vzr.)
4 september 2020, IEF 19402;
ECLI:NL:RBAMS:2020:4397
(Advaita Publishers LLC
(en 76 natuurlijke personen)/
Stichting Humans of Film)**

Eisers (77!) vormen een religieuze groepering en vorderen in kort geding een verbod op vertoning van de documentaire 'The Ashram Children: I Am No Body, I Have No Body'. In deze film worstelt de maker met zijn verblijf als kind in de Indiase ashram van goeroe Sri Adwayananda en bezoekt hij lotgenoten die inmiddels afstand hebben genomen van de leer van de goeroe. De voorzieningenrechter acht het niet aannemelijk dat vertoning van de film een inbreuk op de portretrechten van eisers oplevert. Daarnaast is het gebruik van het materiaal geoorloofd op grond van de artikelen 15a en 18a Auteurswet. Het materiaal maakt slechts een klein deel van de film uit, is van ondergeschikte betekenis afgezet tegen de hele film en gaat niet verder dan noodzakelijk om het doel van de film te bereiken.

[...]

3. De beoordeling

3.1 In de film worstelt maker Jonathan Ofek met zijn verblijf als kind in India, in de ashram van de goeroe [naamgoeroe], ook wel [naam goeroe] genoemd, waar zijn ouders hem tot zijn 19e jaarlijks een aantal maanden mee naar toe namen. Hij bezoekt na twintig jaar lotgenoten die inmiddels meer of minder afstand hebben genomen van de leer van [naam goeroe]. Sommigen zijn zeer kritisch over [naam goeroe] en hun verblijf als kind in de ashram, maar de goeroe wordt nergens belachelijk gemaakt en over hem of zijn aanhangers wordt ook niet spottend of minachtend gedaan. Integendeel, het is een serieuze, gewetensvolle, documentaire met respect voor alle betrokkenen. In deze context zullen de bezwaren van Advaita c.s. tegen de film worden beoordeeld.

3.2 Advaita c.s. stellen dat hun portretten in de film worden gebruikt zonder dat zij daarvoor toestemming hebben gegeven. Zij verzetten zich daartegen omdat volgens

hen in de film een onjuist, misleidend en schokkend beeld wordt geschetst van de leer van Advaita Vedanta en de goeroe [naam goeroe]. Ter zitting is de film vertoond. Onduidelijk is gebleven wie van de (76) eisers in de film te zien zijn. Hoe zij eruitzien is niet bekend. In ieder geval komen in de hele film geen 76 mensen voor. De film bevat foto's en video-opnamen van zeker twintig jaar geleden. Van de meeste mensen die daarop te zien zijn, is het gezicht 'geblurred' of is alleen de rug zichtbaar. Als bepaalde eisers al in de film voorkomen, dan is niet aannemelijk dat zij op deze oude, geblurrde foto's herkenbaar zullen zijn voor mensen buiten de leefgemeenschap in India waartoe zij behoren of behoorden. In het geval dat een enkele eiser toch zou worden herkend, heeft hij of zij, mede gelet op het hiervoor onder 3.1. beschreven karakter van de film, geen redelijk belang om zich te verzetten tegen openbaarmaking van zijn of haar portret. Voorshands is dan ook niet aannemelijk dat vertoning van de film een inbreuk op de portretrechten van eisers oplevert.

3.3 Advaita c.s. stellen verder dat in de film zonder toestemming gebruik is gemaakt van beeld- en geluidsmateriaal waarop enkelen van hen de auteursrechten hebben. Het gaat om foto's uit een boek over de goeroe, waarop Advaita Publishers de auteursrechten zou hebben, foto's gemaakt door een zekere [naammaker foto's] en door eiser [naam eiser 1], waarop deze twee de auteursrechten zouden hebben, en ten slotte geluidopnames waarop te horen is dat de goeroe twee zinnen uitspreekt, die in 1983 door eiser [naam eiser 2] zouden zijn gemaakt.

3.4 De stichting betwist dat de rechten op dit materiaal bij Advaita c.s. liggen. Dit verweer is in zoverre terecht dat in het colofon van het boek waaruit foto's zijn getoond staat vermeld dat [naam goeroe] auteursrechthebbende is en dat de lezer voor informatie terecht kan bij de uitgever Sri Vidya Samiti. Eisers zijn het antwoord op de vraag hoe de auteursrechten dan bij Advaita Publishers terecht zijn gekomen, schuldig gebleven. De stichting heeft gemotiveerd betwist dat [naam maker foto's] de maker van gebruikte foto's is. Wie de maker is kan hier in het midden blijven,

omdat [naam maker foto's] helemaal geen eiseres is.

3.5 Eisers [naam eiser 1] en [naam eiser 2] stellen auteursrechten te hebben op een aantal foto's en de geluidsoptname die in de film te zien zijn en te horen. De stichting betwist dat. Zonder nader onderzoek naar de feiten, waarvoor het kort geding zich niet leent, is niet vast te stellen of [naam eiser 2] en [naam eiser 1] auteursrechthebbenden zijn.

3.6 Wat er ook zij van het antwoord op de vraag wie de auteursrechten heeft op het gebruikte materiaal, is het gebruik van het materiaal geoorloofd op grond van het bepaalde in de artikelen 15a en 18a van de Auteurswet. Het materiaal maakt slechts een klein deel van de film uit, is van ondergeschikte betekenis afgezet tegen de hele film en gaat niet verder dan noodzakelijk om het doel van de film te bereiken. Het geluidsfragment dient de innerlijke dialoog die de filmmaker voert met de leer van de leefgemeenschap. De getoonde portretten van de goeroe dienen ter illustratie en zijn ook van ondergeschikt belang. Het is bovendien redelijkerwijs niet mogelijk in de film de bron en de naam van de makers van de foto's en de geluidsoptname te vermelden. Tenslotte zijn de persoonlijkheidsrechten van de makers gerespecteerd.

De stelling dat de filmmaker een telefoongesprek met één van eisers heeft gemanipuleerd is gemotiveerd betwist. Voor zover deze eiseres al auteursrecht heeft op haar woorden in dat gesprek, geldt hetzelfde als overwogen in 3.6.

[...]

3.9 Nu niet aannemelijk is dat vertoning van de film inbreuk maakt op enig recht van Advaita c.s. of om andere redenen onrechtmatig jegens hen is, zullen de vorderingen worden afgewezen.

Noot

De leer van Advaita Vedanta is een filosofisch-religieuze leer waarin volgens Wikipedia de nadruk ligt op jnana-yoga wat letterlijk kennisyoga of eenwording door kennis zou betekenen. Het kritische vonnis maakt duidelijk dat de voorzieningenrech-

ter van mening was dat eisers misschien wat langer hadden moeten door yoga-en om tot het inzicht te komen dat zij de vorderingen beter niet hadden kunnen instellen.

Hoe het ook zij, de uitspraak is vermeldenswaardig omdat de rechter er niet voor terugschrikt om het gebruik van beschermd beeldmateriaal in de film op grond van artikel 15a en 18a Auteurswet toelaatbaar te achten, nu dit slechts een klein deel van de

film uitmaakt, van ondergeschikte betekenis is en niet verder gaat dan noodzakelijk is om het doel van de film te bereiken. Met enige welwillendheid vallen in deze legitiematie wel de vereisten voor het beroep op een geoorloofd citaat te lezen, met inbegrip van de dialoog tussen citaat en context die het HvJ EU verlangde in *Pelham*.¹ Voor de dagelijkse praktijk van het film en televisie maken is de ferme uitspraak bemoedigend. Producenten schrikken

namelijk veelal terug voor een beroep op auteursrechtelijke excepties vanwege de onvermijdelijke onzekerheden bij de bepaling van de toepasselijkheid en reikwijdte. Hun terughoudendheid wordt begrijpelijk door de hoge kosten van het produceren van een film, respectievelijk de ingewikkelheden bij een onverhoopt noodzakelijke aanpassing van het filmwerk.

Marcel de Zwaan

¹ HvJ EU 29 juli 2019, ECLI:NL:EU:C:2019:624, AMI 2019-6, nr. 10, m.nt. M.R.F. Senftleben (*'Metall auf Metall'*).